

ארחות חיים

טעות באמירת 'ותן טל ומטר'

למדנו שבחורף אנחנו אומרים בברכת השנים 'ותן טל ומטר לברכה'.

מה קורה אם טעינו ולא אמרנו 'ותן טל ומטר'?

אם נזכרנו בכך לפני שסיימנו את ברכת השנים, נחזור לתחילת הברכה, נתקן את הטעות, נאמר 'ותן טל ומטר' ונמשיך כרגיל. אם הגענו לסוף הברכה אך אמרנו רק 'בְּרוּךְ אַתָּה ה'שם' (בלי לסיים את הברכה 'מברך השנים'), נאמר מיד את המילים 'לְמַדְנֵי חֻקֶיךָ' ונחזור לתחילת הברכה, נתקן את הטעות, נאמר 'ותן טל ומטר' ונמשיך כרגיל.

אם סיימנו את הברכה ואמרנו 'מברך השנים', נמתין עד לברכת 'שומע תפילה', ולפני 'כי אתה שומע תפילה' נאמר 'ותן טל ומטר לברכה' ונמשיך כרגיל. הואיל ואמירת 'ותן טל ומטר' היא בקשה, אפשר לומר אותה בשומע תפילה בה אנחנו יכולים לבקש מה שאנחנו רוצים.

אם נזכרנו לאחר שסיימנו את ברכת 'שומע תפילה' נחזור חזרה לברכת השנים, ונאמר בה 'ותן טל ומטר' ונמשיך להתפלל כסדר (למרות שכבר אמרנו קודם את כל אותן הברכות).

אם נזכרנו לאחר שסיימנו את התפילה (אחרי שאמרנו את הפסוק 'יהיו לרצון אמרי פי' השני), נחזור לראש התפילה ונתפלל שוב את תפילת העמידה.

כאשר יש לנו ספק אם אמרנו 'ותן טל ומטר' או לא, עד ליל ז' כסלו (שהוא חודש מהזמן בו התחלנו לבקש על המטר) עלינו לנהוג כאילו טעינו ולא אמרנו 'ותן טל ומטר', לאחר מכן אנחנו ממשיכים כרגיל כאילו לא טעינו, כי מן הסתם כבר התרגלנו לשינוי ובודאי אמרנו נכון.

תן ברכה

בדומה לבקשה 'ותן טל ומטר' שאנחנו מבקשים בחורף, בקיץ אנחנו מבקשים 'ותן ברכה'. למנהג קהילות בני אשכנז 'ברכת השנים' היא אחת, ובתוכה משנים את הבקשה מ'ותן טל ומטר' בחורף ל'ותן ברכה' בקיץ. למנהג קהילות בני ספרד, ישנם שני נוסחים נפרדים לברכת השנים. בחורף נוסח הברכה אותו אנו אומרים הוא 'ברך עלינו' ובקיץ 'ברכנו'.

כל מה שלמדנו לגבי בקשת 'ותן טל ומטר' נכון לבקשת 'ותן ברכה' ועלינו לנהוג בהתאם. יוצא מהכלל הוא כאשר סיימנו את ברכת השנים ושמן לב שבמקום לומר 'ותן ברכה' (או 'ברכנו' למנהג הספרדים) אמרנו 'ותן טל ומטר' (או 'ברך עלינו' לספרדים), או שאנו מסופקים מה אמרנו ואנחנו עדיין בתוך החודש לשינוי. במקרים אלה, עלינו לחזור לתחילת ברכת השנים. כאן לא נוכל להמתין לברכת 'שומע תפילה' כפי שלמדנו לגבי 'טל ומטר', כיון שביקשנו גשם בתקופת הקיץ וקלקלנו בכך, כי גשם בקיץ הוא קללה, לכן אנחנו חייבים לתקן מיד מה שקלקלנו.

דמויות מזופת

קבר עזרא הסופר בעיראק (ויקיפדיה)

עֲזָרָא הַסּוֹפֵר זצ"ל

היה ממנהיגי היהודים בימי שיבת ציון לאחר גלות בבל ובתחילת תקופת בית שני.

כינויו 'הסופר' מתאר את בקיאותו בתורה.

כתב את ספר 'עזרא' (הספר העשירי מספרי ה'כתובים' שבתנ"ך) ותיקן עשר תקנות הנקראות על שמו 'תקנות עזרא', לחיזוק הדת בישראל.

אחת מהן היא התקנה לקרוא בתורה בציבור במנחה בשבת ובימים שני וחמישי, כדי שלא יעברו עלינו שלושה ימים רצופים ללא תורה.

תנועת הנוער הדתית לאומית 'עזרא' נקראה על שמו.

ברכת השיבה

הברכה השביעית בתפילת שמונה עשרה היא ברכה 'השיבה שופטינו' העוסקת בהשבת משפט התורה דרכו תתגלה מלכות ה' בעולם. בכל השנה אנו חותמים את הברכה בנוסח 'מלך אוהב צדקה ומשפט', אך בעשרת ימי תשובה (הימים בין ראש השנה ליום כיפור) אנו משנים את נוסח החתימה ואומרים 'המלך המשפט'. הסיבה לכך היא, שבעשרת ימי תשובה אנחנו מדגישים בחתימת הברכה שבימים אלה ה' יושב כמלך על כיסא הדין ושופט את כל העולם, לעומת כל השנה, שבחתימת הברכה אנחנו אומרים שה' הוא מלך שאוהב שהברואים שלו הולכים בדרך ישרה של צדקה ומשפט.

בקשות אישיות

אנשי כנסת הגדולה תקנו לנו את נוסח ברכות תפילת שמונה עשרה, אותן אנחנו אומרים בכל פעם שאנחנו מתפללים. אך לפעמים יש לנו בקשות אישיות שהיינו רוצים לבקש, במילים שלנו. במקרה זה, מותר לנו להוסיף על נוסח התפילה (ולא במקום) את הבקשה האישית שלנו, אך עלינו להקפיד של שני דברים. את הבקשות האישיות נוסיף לברכות האמצעיות (המתחילות בברכת 'חונן הדעת' ומסתיימות בברכת 'שומע תפילה') שהן מיועדות לבקשות.

כמו כן, עלינו לבקש את הבקשה בברכה המתאימה לה. למשל אם אנחנו רוצים להתפלל באופן אישי על רפואת חבר או קרוב משפחה, נבקש את הבקשה הזו בברכת 'רפאו' שעוסקת רפואה. אם אנו רוצים לבקש פרנסה טובה, נבקש אותה ב'ברכת השנים' העוסקת בבקשות על הפרנסה. יוצא מכלל זה היא ברכת 'שומע תפילה' שהיא כוללת את כל הבקשות, ובה אנו יכולים לבקש מה' מה שאנחנו רוצים בכל נושא.

תפילת עננו

בתענית ציבור (בימים בהם אנחנו צמים כדוגמת עשרה בטבת, שבעה עשר בתמוז) אנחנו מוסיפים בברכת 'שומע תפילה' תפילה מיוחדת לצום הנקראת 'עננו', בה אנחנו מבקשים שה' יקבל את התשובה והתפילות שלנו. אם שכחנו לומר 'עננו' ונזכרנו לפני שסיימנו את ברכת 'שומע תפילה', נוכל לתקן ולומר 'עננו' ולסיים את הברכה. אך אם נזכרנו כאשר סיימנו את ברכת 'שומע תפילה', אפילו אם רק אמרנו 'בְּרֹךְ אֶתְּהָ הַשֵּׁם', אסור לנו לחזור ולתקן אלא נמשיך את התפילה כרגיל.

כאשר אנחנו מתפללים את תפילת החזרה בקול (חזרת הש"ץ), את תפילת 'עננו' אנו לא אומרים בתוך ברכת 'שומע תפילה' אלא תקנו לנו חכמים לומר אותה כברכה בפני עצמה בין ברכת 'גואל' לברכת 'רפאו'. אם טעינו (בחזרת הש"ץ) ולא אמרנו את ברכת 'עננו' והתחלנו את ברכת 'רפאו', כל עוד לא סיימנו את ברכת 'רפאו' (לפני שאמרנו 'בְּרֹךְ אֶתְּהָ הַשֵּׁם') נוכל לתקן ולברך את ברכת 'עננו' ולאחר מכן לומר את ברכת 'רפאו' ולהמשיך כסדר. אך אם כבר סיימנו את ברכת 'רפאו', אסור לנו לחזור ולתקן אלא נמשיך את התפילה כרגיל. במקרה זה נוכל לומר את תפילת 'עננו' בתוך ברכת 'שומע תפילה' (ולא כברכה בפני עצמה) כפי שאנחנו נוהגים בתפילת הלחש.

אנשי כנסת הגדולה

אנשי כנסת הגדולה הם חברי בית הדין של עזרא הסופר, שהוקם בתחילת ימי בית המקדש השני.

בבית דין זה היו מאה ועשרים חכמים בהם נביאים כדוגמת: חגי, זכריה, מלאכי, והאחרון שבהם היה שמעון הצדיק.

אנשי כנסת הגדולה נקראו כך כי המילה 'כנסת' פירושה אסיפה, כלומר לבית דין זה נאספו והתקבצו חכמים רבים.

הם תקנו תקנות בענייני הדת, וגם ניסחו את נוסח הברכות שבתפילת שמונה עשרה.

אנשי כנסת הגדולה מוזכרים בתחילת מסכת 'אבות' כמי שקיבלו מהנביאים את התורה שנמסרה מדור לדור, ממשה רבנו שקיבלת את התורה מה' בהר סיני.

שאלות חזרה

חברו בין הזוגות המתאימים:

1. אנשי כנסת הגדולה.
2. שומע תפילה.
3. ז' כסלו.
4. ותן ברכה.
- א. עזרא הסופר.
- ב. ספק.
- ג. ותן טל ומטרה.
- ד. ברכנו.

1-4: א-ד, 2-3: א-ד, 1: א-ד

